

Vánoce v cizích zemích

- Záměr celku:** Záměrem celku je seznámit děti s odlišnými tradicemi a zvyky. Zároveň jim přiblížit život v rozvojových zemích a v neposlední řadě zdůraznit i nekomerční vnímání Vánoc.
- Činnosti:** práce s fotografiemi, literárním textem, encyklopediemi, seznamování s vánočními zvyky, lepení, stříhání
- Výstupy:** osvojit si poznatky o jiných zemích, osvojit si poznatky o zvycích, tvořit z papíru
- Pomůcky a potřeby:** Pomůcky jsou uvedeny přímo u jednotlivých činností.

Popis:

Na úvod je vhodné si s dětmi připomenout, že na světě žijí různí lidé, kteří odlišně vypadají, žijí, mluví, ale na druhou stranu mají mnohé společné. Zdůrazníme také odlišnou životní úroveň v bohatých a chudých státech. Jako jednotící prvek uvedeme slavení (stejných nebo podobných) svátků – Vánoc.

VÁNOČNÍ TRADICE V ČR

Pomůcky: Vlašský ořech.

Postup:

1. Děti se posadí do kruhu – komunitní kruh.
2. Nejprve dětem představíme „kouzelný ořech“. Jeho nadpřirozená moc spočívá v tom, že umí odemykat zamčené pusinky.
3. Vyzveme děti, aby si je všechny uzamkly.
4. Poté položíme otázku – „Co patří k Vánocům?“
5. Ořech podáme prvnímu dítěti a to odpoví – ostatní mlčí.
6. Pokračujeme, dokud se nevystřídají všechny děti.
7. Na závěr si ořech vezmeme zpět a můžeme všechny vyjmenované (tradice) činnosti, věci shrnout.
8. Pokud děti vyjmenují některé tradice, můžeme si některé z nich vyzkoušet (např. házení papučí, krájení jablíček...). Pokud děti žádné tradice nevyjmenují, můžeme je s některými seznámit a vyzkoušet si je.

VÁNOČNÍ RITUÁL Z KENI

Přesuneme se s dětmi do africké Keni a vyzkoušíme si jeden místní zvyk. Můžeme využít příležitost a připomenout si s dětmi, co už vědí o tomto kontinentu (např. jaká zvířata zde žijí...). Vysvětlíme si, že na Štědrý večer celé rodiny odcházejí do kostela, kde dělají takový zvláštní rituál, který si my teď vyzkoušíme.

Pomůcky: Čajové svíčky.

Postup:

1. Děti se seřadí na kraji místnosti a každé z nich dostane do ruky svíčku (nezapálenou).
2. Poté každé obojde místnost třikrát dokola.
3. Ve finále se rozdělí na kluky a holky.
4. Poté dětem vysvětlíme, jak vypadá africká bohoslužba – trvá i tři hodiny a lidí při ní celou dobu stojí a zpívají.
5. Vyzveme děti, že i když my to asi tři hodiny nevydržíme, tak si aspoň nějakou písničku zazpíváme.
6. Zeptáme se dětí, kdy a kde zpíváme koledy my (u stromečku).

a než začnou jíst, vyprávějí si pověru o vánoční růži, kterými si zdobí své domy.

POHÁDKA O VÁNOČNÍ RŮŽI

Kdysi dávno šel jeden mexický chlapec jménem Pablo po ní cestou do kostela, protože byly zrovna Vánoce a on se chtěl podívat na jesličky. Najednou si ale uvědomil, že nemá nic, co by mohl Ježíškovi donést jako dárek. Chvilí přemýšlel, ale vůbec nic ho nenapadlo. Rozhlížel se kolem, ale kam jenom dohlédl, neviděl vůbec nic než jen křoví a stromy. A tak utrhnul jednu zelenou větvíčku, která mu visela nad hlavou. Když přišel do kostela, ostatní děti se mu smály, co že to nese Ježíškovi za ubohý dárek. Smích je ale přešel, jakmile Pablo položil větvíčku před jesličky. Ta se totiž z ničeho nic celá obrysla nádhernými červenými hvězdovitými květy. A tak vznikla vánoční růže, kterou si Mexičané, ale i my zdobíme naše domovy o Vánocích. *Jednu takovou přineseme do třídy a společně s dětmi vymyslíme, kde nám bude zdobit třídu.*

A po večeri k dětem v Mexiku nepřichází Ježíšek, ale Papai Noel. Ten jim dárečky nenechává zabalené pod stromečkem, ale schované ve zvláštním pytlí, kterému se říká piñata. Ten je pověšený někde v domě a děti jej musí tyčí rozbít, aby se z něj vysypaly drobné dárečky.

PIŇATA

Pomůcky: Barevné krepové papíry, nůžky, lepidlo, fix, výkres, papírový sáček, drobné sladkosti.

Postup:

1. Papírový pytlík oblepíme krepovým papírem, jehož spodní okraj nastříháme.
2. Když máme polepený celý pytlík, vyrobíme mu oči, nos i pusku.
3. Piñatu naplníme např. bonbony.
4. Než děti přijdou další den do MŠ, všechny piñaty schováme ve třídě.
5. Každé dítě si pak jednu najde a odnese domů.

Časový rozsah:

Činnosti je možné rozložit do několika dnů podle zájmu a volby dětí. Program je koncipován zhruba na dvě hodiny celkového času. Je možno pracovat dle preference dětí ve skupinkách.

Evaluační:

Nejvíce přínosné bylo pro děti uvědomění si, že Vánoce nejsou jenom dárky pod stromečkem. Program je postaven na principech globálního rozvojového vzdělávání. Tento koncept rozvíjí u dětí zájem o řešení místních, regionálních, národních i nadnárodních problémů. Stejně tak objasňuje životní podmínky lidí žijících v rozvojových zemích, učí děti toleranci a respektu vůči jiným kulturám. Pokud děti nejsou dostatečně obeznámeny s životem v rozvojových zemích, mohou v průběhu programu nastat drobné zádrhly způsobené touto nevědomostí.

Poznámky:

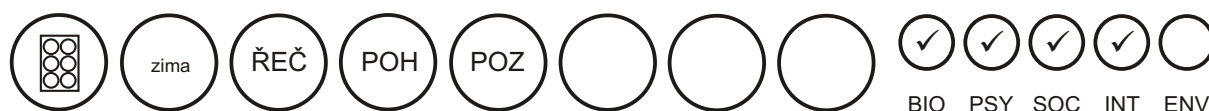
Vhodné je pracovat s fotografiemi dětí různých národností, popřípadě dětem povědět životní příběh jejich vrstevníků. Vhodným zdrojem informací i obrazového materiálu je internet. Pro snížení nákladů na tisknutí či kopírování se mi osvědčilo používání notebooku.

Bibliografický záznam:

ŠMYDKEOVÁ, Markéta. *Vánoce v cizích zemích* in *KAFOMET PRO MATEŘSKÉ ŠKOLY*. 1. vyd. Staňec: INFRA, s.r.o. 2010. 30. aktualizace, POZ-065.2. ISSN 1801-853X.

Autor:

Markéta Šmydkeová

Vánoční pohádka

Využití:

Využití Vánoční pohádky (kniha a CD) k motivaci pro různé činnosti směřující k oslavě Vánoc.

Směřujeme ke kompetencím - aktivně naslouchat, rozvíjet vyjadřování, fantazii, tvořivost (PSY), spojovat pohyb s hudbou, rozvíjet cit pro barvu tónu, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, rozvíjet jemnou motoriku, manipulovat s nůžkami, zacházet s výtvarným materiálem (BIO), spolupracovat, respektovat (SOC, INV)

Učivo - poslechové činnosti, dramatizace, vytváření masek a kostýmů, modelování, pohybová nápodoba, hry s rytmickými nástroji

Pomůcky a potřeby:

Alena Riegerová – Stanislav Chudoba: Vánoční pohádka, Rotag 2007.

Další pomůcky jsou uvedeny v textu u jednotlivých činností.

Popis:

Knížka a CD dětem nabízí pohádkově laděný příběh o tom, jak se ve stáji u města Betléma narodil mamince Marii a tatínkovi Josefovi chlapeček Ježíšek, kterému také říkali Jezulátko.

Za hvězdou, která se na nebi rozzářila ve chvíli Ježíškova zrození, se vydají zvířátka, která chtějí o Jezulátko pečovat. Každé z nich by chtělo Ježíškovi nějak prospět a dohadují se, kdo z nich to lépe dokáže. Anděl z nich nakonec vybere oslíka a volečka.

Vánoční pohádku (viz výše uvedená knížka s textem a písničkami a její nahrávka na CD) si mohou děti nejen poslechnout. Když ji budou dobře znát, mohou si ji také zahrát jako *hudební besídku* – muzikál.

Učitelka (v ZŠ se této úlohy jistě rádo ujme i některé starší dítě) je vypravěčkou Vánoční pohádky, všechny děti ve třídě se mohou zapojit. V příběhu vystupuje lev, liška, zajíc, sova, vrána, žába, páv, oslík s volečkem a zbývající děti se mohou ujmout role vrabců. Jedno dítě může vystupovat v roli anděla, ale při velkém zájmu, který o tuto roli zejména mezi děvčátky bývá, může být andělů – „porotců“ i několik. Můžeme mít i krásnou „Betlémskou hvězdu“ s dlouhými, zlatými vlasy.

Mnohé kolegyně si jistě vzpomenou na soubor masek pro dramatickou výchovu, vydaný kdysi Komeniem, který obsahoval např. čepičku pro myšku, kočku, psa, kůzlátka, berana, ovečku, koně, prasátko. Tyto „čepičky“ vás mohou inspirovat k vlastním návrhům.

O souboru se dočtete v příručce Vladimíra Leštiny: Vytváříme loutky pro tvořivou hru dětí (Portál 1995), kterou pravděpodobně naleznete ve vaší školní knihovně. Tam naleznete i rady, jak tyto čepičky vyrobit.

Děti si mohou doplnky ke hře samozřejmě vymyslet i samy, postačí vlastnoručně zhotovená ouška na gumičce, zobák...

Společně s dětmi můžeme vymyslet vhodné oblečení, které lze doplnit maskami přes oči. Ty si děti s naší pomocí mohou zhotovit podle návrhu paní Edity Plickové uvedených v příloze.

POHYBOVÉ ZTVÁRNĚNÍ

Zvířecí postavy děti ztvární i pohybem, a to nejen při vstupu do hry, ale i při písničce.

Vrána a sova přiletí.

Žába přiskáče, vrabci mohou v rytmu písničky poskakovat i pohybovat pažemi – křídélky. Lev, mohutný král zvířat bude mít chůzi pomalou, ale ne těžkopádnou.

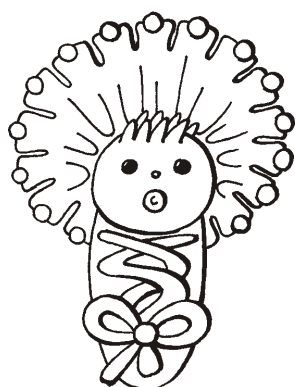
Páv bude chodit vznešeně a pyšně.

Liška je opatrná a domýšlivá.

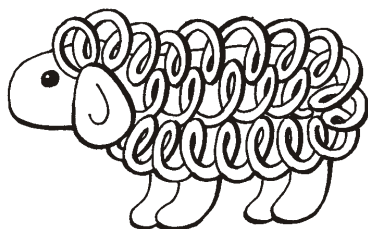
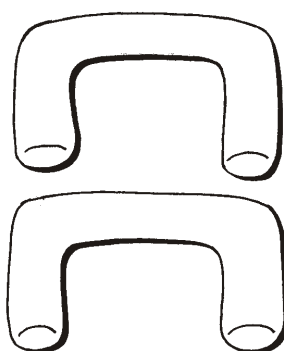
Zajíc rychle peláší.

Chůze oslíka a volečka je rozvázná.

Na Vánoční pohádku můžeme navázat mnoha činnostmi i v dalších dnech.

vyválená,
rozstříhaná
placička
– postýlka
pod Ježíška

PEČENÝ BETLÉM

Potřebuješ: hladkou mouku, vodu, lžící octa, vejce, kuličky koření.

Z mouky, vody a octa vypracovávej těsto tak dlouho, až je tuhé, hladké a nelepí.

Z kousků těsta tvaruj figurky. Na zdobení používej nůžky pro nastříhávání (vlásků, srsti), těstové kuličky, mašličky či krucánky z tenkých vyválených nudliček. Přilep je bílkem. Na oči použij kuličky koření.

Hotové figurky nech asi 10 hodin (přes noc) usychat a teprve pak je potřij ušlehaným vajíčkem, aby se leskly, a dej je péct – maminka nebo babička ti pomůže.

„MIKULÁŠ A JEHO POMOCNÍCI“

Využití:

Mladší děti: procvičit s dětmi motorické dovednosti mačkáním papíru.

Starší děti: vést děti k soustředěné tvořivosti, seznámit děti s kulturou a tradicemi vlastního národa.

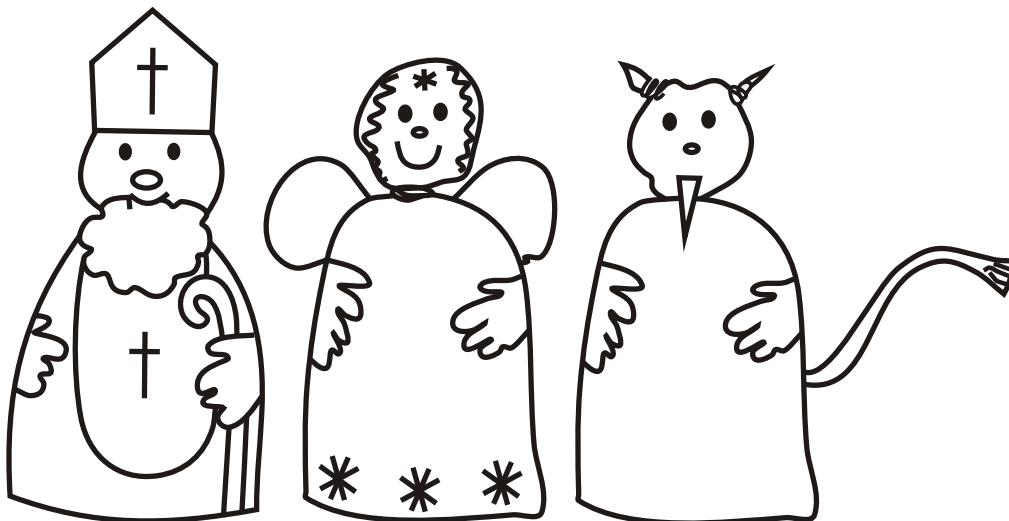
Pomůcky a potřeby:

Větší a menší papírové sáčky po 10 kusech - dle počtu dětí, novinový papír, drátky, temperové barvy, ploché štětce, zbytky kartónu na čertovský ocas, zbytky hedvábného a morušového papíru na křídla a jazyk, nůžky, lepidlo Herkules, igelitový ubrus, štětce na lepení, kelímek na lepidlo, tácky pod lepidlo a pod barvy, kousek vaty, nůžky, (sešíváčka).

Popis:

- 1. skupina:** pracují mladší děti, mačkají novinový papír a vkládají jej do menších i větších sáčků, které budou tvořit hlavu a tělo mikuláše, andělů a čertů.
- 2. skupina:** starší děti k sobě sáčky spojí drátky tak, že vsunou konec menšího sáčku (hlavička) do většího (tělo) a upevní drátkem. Po té si děti rozdělí, které postavy budou malovat - čertům připevní ocas z proužku bílého kartónu, který na jednom konci nastříhají. Mikulášovi upevní čepici. (Může jim pomoci učitelka a upevnění provést sešíváčkou.)

Dále budou starší děti pracovat u stolu, který je pokryt igelitovým ubrusem. Následuje totiž fáze pomalování barvami. Tempery jsou rozředěny ve skleničkách od výživy, učitelka je postaví na tácky a do každé skleničky vloží ploché štětce. Děti vracejí štětce vždy do barvy, ze které jej vzaly. Pokud jsou s prací hotovy, učitelka nechá vytvořené postavy oschnout a připraví dětem na stůl do kelímku lepidlo. Ty děti, které vyráběly anděly, vystříhnou z hedvábného nebo morušového papíru křídla a přilepí je. Ty děti, které vyráběly čerty, vytrhají z hedvábného papíru jazyky a přilepí je. Mikulášovi děti dolepí vousy z vaty.

Čertí školka

Využití:

Společně radostně prožívat oslavu svátků a tradic, ovládat svůj pohybový aparát a svou pohybovou aktivitu, prožitkové učení - co dokáže oheň, komunikovat v rámci společenství.

Směřujeme ke kompetencím - přizpůsobit pohyb vzoru, dodržovat pravidla, zacházet s náčiním, zacházet s předměty denní potřeby, uvědomit si nebezpečí (BIO), vyjádřit své představy, porozumět jednoduchým přírodním jevům (PSY), vzájemně si pomáhat (INT), vyjadřovat své emotivní zážitky (PSY), vnímat rozmanitost přírody (ENV)

Činnosti - Mikuláš, čert, výroba čertích růžků, skládání z kostek, taneční improvizace, experiment se svíčkou, pohybové hry

Pomůcky a potřeby: Uvedeny u každé aktivity zvlášť.

Popis:

VELKÉ PŘÍPRAVY

Pomůcky a potřeby: Tvrdé výkresy, temperová barva - černá a červená, děrovačka, tenká „klobouková“ gumička, sešívačka, čertí ocásky - proužky látky dlouhé asi 40 cm a široké asi 3 cm, na konci je uzel.

Popis:

Celý týden si povídáme, malujeme, hrajeme, tvoříme i zpíváme na téma - „Mikuláš a čertí“. Ve volných chvílích (např. v ranních hrách nebo po odpoledním odpočinku) si postupně všechny děti vyrobí čertí růžky: podle šablony si vystříhneme tvar, natřeme červenou nebo černou barvou a necháme usušit. Potom stočíme do tvaru kornoutku a sešijeme sešívačkou. Děrovačkou uděláme dvě dírky na okrajích protilehlých stran, kterými provlékneme velmi tenkou kloboukovou gumu. Zavážeme tak, aby růžky držely na hlavě, „ale netáhly“.

Na poslední den tematického celku, těsně před Mikulášem, se všichni domluvíme, že přijdeme do školky v čertovském oblečení, tj. které má černou nebo červenou barvu, popř. jinou, ale velmi tmavou.

V tento den se třída dětí změní na třídu plnou čertíků. Hned ráno si nasadíme připravené růžky, kdo chce, může si načernit i tvářičky (uhlem nebo kosmetickou černou tužkou), za gumu tepláček zastrčíme uzel ocásku a můžeme začít.

Poznámky:

Část práce na různých zvládnou děti samy. Pomůžeme jim se stáčením do kornoutku, sešíváním sešívačkou, těm menším i s děrováním a na konec i s délkou gumičky a zauzlováním. Délku gumičky volíme co nejdelší, protože i takto tenká gumička po delším čase nepříjemně táhne, pokud není dostatečně volná. Přesto musí růžky na hlavě pěkně držet.

STAVBA PEKLÍČKA

Pomůcky a potřeby: Molitanová stavebnice, strachový pytel, kotlík plný vařených brambor (pro každé dítě alespoň jedna), velká prkna ze stavebnice dřevěného domečku, plameny - hrst proužků z barevného papíru (červené, oranžové a žluté), ploché dřevěné kostky - „na topení“.

Popis:

Z kostek molitanové stavebnice si postavíme peklo - velký kruh sestavený z kostek skládaných za sebe. Když máme peklo hotové, musíme se do něj dostat, a protože je pod zemí, vlezeme do něj tunelem - strachovým pytlem.

Vánoční posezení s rodiči

- Záměr celku:** Rozvoj vzájemných vztahů mezi MŠ a rodinou, vytváření pohodového prostředí - radostné prožívání oslav a tradic, uvědomění si sounáležitosti se skupinou, schopnost spolupráce, rozvoj estetických dovedností, podpora sebedůvěry.
- Činnosti:** estetické a tvůrčí, výtvarné, hudební a pohybové aktivity, individuální konverzace, skupinová konverzace, výroba vánočního zvonečku, společné setkání s rodiči, Vánoce, vánoční tradice
- Výstupy:** spoluvytvářet prostředí pohody, zacházet s náčiním, předměty a pomůckami, správně vyslovovat, ovládat tempo řeči a dech, uvědomovat si příjemné citové prožitky, těšit se z hezkých zážitků, respektovat společenské role
- Pomůcky a potřeby:** *Rodiče si sami přinesou:* asi 4 jehličnaté větvičky dlouhé 10 cm, ozdobnou mašli 40 cm dlouhou, vánoční cukroví.
My připravíme: hliněný květináček asi 5 - 8 cm vysoký, bílou balakrylovou barvu, kuchyňské houbičky rozstříhané na šest stejně velkých kostiček, několik šablonek s vánoční tematikou vyrobených z fólie, průsvitky, misky, štětce, hadříky na utírání, tenký drátek, provázek, korálky o průměru 1 cm (lze předem vyrobit z hlíny), nůžky, čaj, káva, cukr, varná konvice, talířky na cukroví, papírové ubrousky, čaj ve velké várnici s kohoutkem, hrnečky.

Popis:

Po příchodu do MŠ maminky naskládají vánoční cukroví (které přinesly na ochutnávku) na připravené talířky a naaranžují je na slavnostně upravené stolečky - vyšíváné ubrousky s vánoční tematikou a svíčky ze šišek, které si děti vyrobily.

A. VYSTOUPENÍ DĚTÍ PRO RODIČE

Rodiče sedí ve velkém kroužku na zemi - na koberci (popř. na malých židličkách), děti jsou soustředěny do menšího kroužku a rovněž sedí na koberci. Po krátkém uvítání učitelka seznámí rodiče s programem a zároveň je upozorní na možnost občerstvení v kuchyňce - čaj a káva.

Děti předvedou krátké pásmo básniček, písniček a her se zimní nebo vánoční tematikou. Není to však předem nacvičené pásmo, ale vychází z momentální situace a spontánnosti dětí. Paní učitelka „vzpomíná“ s dětmi, co se naučily, a pak se zeptá, kdo by chtěl básničku přednést... Pokud se přihlásí více dětí, může jich přednášet i více. Učitelka může aktivitu dětí korigovat podle potřeby. Dává prostor ukázat se všem dětem, které o to mají zájem. Velmi vhodné a pěkné jsou hry se zpěvem: Od jara do zimy - 20 dětských tanečních her (J. Jeřábková - J. Lazarová - J. Ruml).

Nakonec si všechny děti zatancují nebo zahrají hru - jen takovou, na které se společně dohodly. Počet her a tanečků volíme opět podle zájmu dětí a také podle momentální situace, aby program nebyl příliš dlouhý.

Po ukončení pásma jdou děti ke svým rodičům.

B. SPOLEČNÉ VYTVÁŘENÍ VÁNOČNÍHO ZVONEČKU

Učitelka si sedne do velkého kroužku společně s rodiči, vysvětlí jim a názorně ukáže postup výroby zvonečku:

1. Zdobení zvonečku - vybranou šablonku přitiskneme na květináček obrácený dnem vzhůru a jemnými dotyky houbičkou velmi mírně namočenou v balakrylové barvě „tupujeme“ přes šablonu = vytváříme obrázek.
Květináček nemusíme zdobit pouze přes šablonku. Houbičkou můžeme vytvořit souvislý pruh nebo